

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 125910 21 Rev
Banjaluka, 02.03.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca M.M. d.o.o. B., koga zastupa Ž.Š., advokat iz B., protiv tužene A.b. a.d. B., koju zastupa G.B., advokat iz B., radi utvrđenja ništavosti ugovora i naknade štete, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 125910 20 Pž od 28.09.2020. godine, na sjednici održanoj dana 02.03.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 125910 18 Ps od 31.10.2019. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca da se utvrdi da su ništavi ugovori zaključeni između tužioca M.M. d.o.o. B. i tužene A.b. a.d. B. i to: Ugovor o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 24.03.1998. godine i Aneks ugovora o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 01.01.1998. godine, Ugovor o kratkoročnom kreditu br. ... od 24.03.1998. godine i Aneks ugovora o kratkoročnom kreditu br. ... od 24.03.1998. godine, Ugovor o oročenom novčanom depozitu (KM) broj: ... od 03.05.2000. godine i Izvod iz otvorenih stavki tužene od 30.11.2017. godine koji sadrži podatke za sindicirani kredit po partiji broj: ..., lombardni kredit po partiji ... i investicioni kredit po partiji ..., te tužbeni zahtjev da se utvrdi da je tužilac vlasnik 66752 akcije kod tužene, kao i da se obaveže tužena da mu naknadi troškove parničnog postupka, kao neosnovan.

Odbačena je tužba u odnosu na tužbeni zahtjev kojim je tužilac tražio da se obaveže tužena da tužiocu, na ime naknade za 66.752 akcije emitenta A.b. a.d., odnosno njenih pravnih prednika, isplati ukupan iznos od 1.638.460,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 1.602.715,52 KM počev od 20.02.2007. godine pa do isplate i na iznos od 35.745,17 KM počev od 09.12.2010. godine pa do isplate.

Obavezan je tužilac da tuženoj naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 7.868,25 KM, u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Preostali dio zahtjeva za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa je odbijen kao neosnovan.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 125910 20 Pž od 28.09.2020. godine, žalba tužioca je odbijena i presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 125910 18 Ps od 31.10.2019. godine, potvrđena.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu je odbijen kao neosnovan.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužena predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi da su ništavi Ugovor o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 24.03.1998. godine i Aneks ugovora o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 01.01.1998. godine, Ugovor o (kratkoročnom) kreditu br. ... od 24.03.1998. godine i Aneks ugovora o kratkoročnom kreditu br. ... od 24.03.1998. godine, Izvod iz otvorenih stavki tužene od 30.11.2017. godine, Ugovor o oročenom novčanom depozitu (KM) broj: ... od 03.05.2000. godine, lombardni kredit po partiji ... i investicioni kredit po partiji ..., da se utvrdi da je tužilac vlasnik 66752 akcije kod tužene, kao i da se obaveže tužena da tužiocu na ime naknade za 66.752 akcije emitenta A.b. ad, odnosno njenih pravnih prednika, isplati ukupan iznos od 1.638.460,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 1.602.715,52 KM počev od 20.02.2007. godine pa do isplate i na iznos od 35.745,17 KM počev od 09.12.2010. godine pa do isplate.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac i tužena dana 24.03.1998. godine zaključili Ugovor o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva broj ..., kojim je tužena odobrila tužiocu kao korisniku kredita dugoročni kredit za obrtna sredstva u iznosu od 700.000,00 dinara; da su istog dana zaključili ugovor o kreditu kojim je tužiocu odobren kredit u iznosu od 250.000,00 dinara i da su ovi ugovori potpisani od strane i tužioca i tužene; da su iznosi iz navedenih ugovora koji su dati tužiocu kao korisniku kredita, vraćeni banci kao davaocu kredita u postupku prinudnog izvršenja koji se vodio pred Osnovnim sudom Banjaluka i to prodajom nekretnina na kojima je uz saglasnost stranaka bila uspostavljena hipoteka; da su sve obaveze po navedenim ugovorima u cijelosti izvršene i nijedna strana nije stavila primjedbe na izvršenje obaveze druge ugovorne strane; da je Aneksom ugovora o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva dana 01.10.1998. godine izvršen preračun kredita iskazan u dinarima u konvertibilnu marku, te je stanje kredita iskazano u KM na dan 01.10.1998. godine iznosilo 106.061,00 KM; da je Aneksom ugovora o kratkoročnom kreditu stanje kredita iskazano u KM na dan 01.10.1998. godine iznosilo 37.880,00 KM; da ove anekse tužilac nije potpisao; da tužilac traži utvrđenje ništavosti i Ugovora o oročenom depozitu sačinjenog dana 03.05.2000. godine koji ugovor nije potpisan od strane tužioca, već je ponuđen tužiocu na zaključenje iz razloga što se sredstva tužioca koja su bila predviđena za dokapitalizaciju tužene koja je bila u državnom vlasništvu nisu mogla iskoristiti za dokapitalizaciju, jer isti proces nije bio u skladu sa tada važećim zakonom; da je tužilac o tome obavješten i da se saglasio sa tom obavijesti; da je tužilac imao dospjele obaveze prema tuženoj po osnovu kredita, pa je tužena izvršila prebijanje tog potraživanja sa svojim potraživanjem; da izvod otvorenih stavki čiju ništavost tužilac traži

nije potpisan od strane tužioca i da predstavlja jednostrani akt i računovodstvenu radnju tužene; da je tužilac Osnovnom sudu Banjaluka dana 17.02.2004. godine podnio tužbu protiv H.a.a.b. - pravnog prednika tužene radi raskida Ugovora i vraćanja neosnovano zadržanih novčanih sredstava u iznosu od 132.849,06 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka i da je predmet zaveden pod brojem 57 0 Ps 010340 07 Ps; da je presudom Osnovnog suda u Banjaluci br. 71 0 Ps 0 10340 07 Ps od 21.04.2009. godine djelimično usvojen tužbeni zahtjev tužioca i tužena obavezana da na ime prisvojenog akcijskog kapitala tužiocu isplati 1.669.467,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 20.02.2007. godine pa do isplate i da mu naknadi troškove parničnog postupka, dok je u preostalom dijelu tužbeni zahtjev tužioca odbijen kao neosnovan; da je dugostepenom presudom Okružnog suda Banjaluka broj 71 0 Ps 010340 09 Pž od 11.02.2010. godine žalba tužioca djelimično usvojena i prvostepena presuda u pobijanom odbijajućem dijelu odluke o zahtjevu za raskid Ugovora o dugoročnom kreditu br. ... od 24.03.1998. godine i Ugovora o kreditu br. ... od 24.03.1998. godine ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje, dok je žalba u odnosu na odbijajući dio odluke o zahtjevu za isplatu iznosa od 487.794,41 KM po osnovu akceptnih naloga i kamata odbijena i prvostepena presuda u tom dijelu potvrđena; da je žalba tužene djelimično usvojena i prvostepena presuda u pobijanom dosuđujućem dijelu ukinuta preko dosuđenog iznosa od 66.752,00 KM sa kamatom od 20.02.2007. godine pa do isplate i u tom dijelu je predmet vraćen na ponovno odlučivanje dok je do dosuđenog iznosa od 66.752,00 KM sa kamata žalba tužene odbijena i prvostepena presuda potvrđena; da je navedenim presudama odlučivano o zahtjevima tužioca da se raskinu Ugovor o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 24.03.1998. godine i Ugovor o kreditu br. ... od 24.03.1998. godine, zaključen između parničnih stranaka, da se tužena obaveže da tužiocu na ime neizmirenih obaveza po ovim kreditima isplati iznos od 487.784,14 KM i na ime naknade štete zbog prisvojenog akcijskog kapitala iznos od 1.669.467,50 KM; da je u ponovljenom postupku presudom Okružnog privrednog suda Banjaluka br. 57 0 Ps 010340 07 Ps od 04.02.2011. godine, usvojen tužbeni zahtjev tužioca i raskinuti su Ugovor o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva br. ... od 24.03.1998. godine i Ugovor o kreditu br. ... od 24.03.1998. godine, zaključeni između tužioca i pravnog prednika tužene, te da je tužena obavezana da na ime nezakonito prisvojenog akcionog kapitala i dividende tužioca isplati tužiocu iznos od 1.638.460,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom na iznos od 1.602.715,52 KM počev od 20.02.2007. godine pa do isplate i na iznos od 35.745,17 KM počev od 09.12.2010. godine pa do konačne isplate; da je presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci pod br. 57 0 Ps 010340 11 Pž2, od 12.03.2012. godine žalba tužene usvojena i prvostepena presuda preinačena, tako što je odbijen u cijelosti kao neosnovan zahtjev tužioca za raskid ugovora o kreditu sa zahtjevom za isplatu na ime nezakonito prisvojenog akcionog kapitala sa dividendom iznosa od 1.638.460,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka, te je obavezan tužilac da tuženoj isplati troškove parničnog postupka; da je Vrhovni sud Republike Srpske dana 08.05.2014. godine donio presudu broj 57 0 Ps 010340 12 Rev kojom reviziju tužene izjavljenu protiv presude Okružnog suda u Banjaluci od 11.02.2010. godine usvaja i označenu presudu preinačava, u osporenom dijelu kojim je odbijena žalba tužene, tako što se žalba tužene usvaja i presuda Osnovnog suda u Banjaluci br. 71 0 Ps 013040 07 Ps od 21.04.2009. godine preinačava, te se odbija zahtjev tužioca da se tužena obaveže da mu isplati iznos od 66.752,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 20.02.2007. godine pa do isplate, dok se revizija tužioca izjavljena protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci od 12.03.2012. godine, odbacuje.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je našao da je navedenim pravosnažnim presudama odlučeno o zahtjevima tužioca: da se raskinu Ugovor o dugoročnom

kreditu za obrtna sredstva br. ... od 24.03.1998. godine i Ugovor o kreditu br. ... od 24.03.1998. godine, zaključeni između parničnih stranaka i o zahtjevu tužioca da mu tužena na ime naknade štete zbog prisvojenog akcijskog kapitala obaveže da isplati iznos od 1.699.467,50 KM.

Dalje je prvostepeni sud zaključio da je o dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na pitanje - da li je tužilac vlasnik akcijskog kapitala u vrijednosti od 62.700,00 KM, da li je taj kapital tužena bez saglasnosti tužioca prisvojila i tužioca onemogućila da raspolaže sa svojim akcijama, da bi tužilac da nije bio onemogućen radnjama tužene, mogao raspolagati svojim akcijama i na berzi prodati ih za 1.602.715,52 KM, te ostvariti dividendu u vrijednosti od 35.445,17 KM - pravosnažno presuđeno u predmetu br. 57 0 Ps 010340 07 Ps, pa je zbog postojanja presuđene stvari na osnovu odredbe člana 67. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP) i odredbe člana 196. stav 2. ZPP, tužbu u dijelu ovog tužbenog zahtjeva tužioca odbacio (stav 2. izreke prvostepene presude).

Po ocjeni prvostepenog suda, predmetni ugovori o kreditu zaključeni su u skladu sa odredbom člana 1066. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 3/96, 39/03, 74/04, dalje: ZOO) i nisu suprotni prinudnim propisima, jer su zaključeni u skladu sa odredbama koji regulišu formu i sadržaj ugovora, a sve obaveze po navedenim ugovorima u cijelosti su izvršene, te dalje nalazi da su Aneksi ugovora zaključeni u skladu sa Zakonom o centralnoj banci BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 1/97), da ugovor o oročenom depozitu sačinjen dana 09.05.2000. godine tužilac nikada nije ni potpisao, pa u smislu odredaba ZOO takav ugovor nije ni nastao, a utvrđenje ništavosti nepostojećih ugovora se ne može tražiti; da Izvod otvorenih stavki čiju ništavost tužilac traži nije potpisan od strane tužioca i kao takav predstavlja jednostrani akt i računovodstvenu radnju tužene, a ne ugovor čija se ništavost može tražiti, zbog čega je zaključio da ne postoji ni jedan zakonom predviđeni element da se utvrdi da su predmetni ugovori u smislu odredbe člana 103. ZOO ništavi, te je tužbeni zahtjev tužioca u ovom dijelu našao neosnovanim.

Drugostepeni sud je prihvatio pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. ZPP.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne i revizijom se ne dovode u pitanje.

Tužilac i u ovoj parnici kao i u parnici broj 57 0 Ps 103040 07 Ps svoj zahtjev temelji na tvrdnji da je vlasnik akcijskog kapitala u vrijednosti od 62.700,00 KM, da je taj kapital tužena bez saglasnosti tužioca prisvojila i tako onemogućila tužioca da raspolaže sa svojim akcijama, da bi tužilac da nije bio onemogućen radnjama tužene mogao raspolagati svojim akcijama i na berzi ih prodati za 1.602.715,52 KM, te ostvariti dividendu u vrijednosti od 35.445,17 KM.

U predmetu broj 57 0 Ps 103040 07 Ps pravosnažno je odbijen tužbeni zahtjev tužioca za naknadu štete za protivzakonito oduzete 66.752 akcija i isplatu iznosa od 1.699.467,50 KM, pa je pravilno prvostepeni sud našao da u konkretnom slučaju postoji subjektivni i objektivni identitet spora, jer su u obje parnice iste stranke, u istom procesnom položaju, a tužbeni zahtjev se temelji na istom činjeničnom osnovu u pogledu gore navedenog zahtjeva, te je pravilnom primjenom odredbe člana 67. stav 1. tačka 4. ZPP, tužba tužioca u dijelu zahtjeva koji se odnosi na naknadu

štete po osnovu nezakonito prisvojenih akcija tužioca, odbačena, jer je ovaj tužbeni zahtjev tužioca identičan onom koji je postavljen u parnici broj 57 0 Ps 103040 07 Ps koja je pravosnažno okončana u korist tužene.

Tužilac traži da sud utvrdi da su ništavi ugovori: o dugoročnom kreditu i ugovor o kreditu, kao i aneksi tih ugovora svi iz 1998. godine, Izvod otvorenih stavki tužene od 30.11.2017. godine i ugovor o oročenom novčanom depozitu od 03.05.2000. godine.

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, a korisnik kredita se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način određen ugovorom (člana 1065. ZOO). Ugovor o kreditu mora biti zaključen u pismenoj formi i njime se utvrđuje iznos kao i uslovi davanja, korištenja i vraćanja kredita (član 1066. ZOO),

Ugovor o kreditu je dvostrano obavezujući pravni posao koji nastaje kad se stranke saglase o bitnim sastojcima ugovora. Ovaj ugovor nije realni ugovor. Za zaključenje ugovora o kreditu nije neophodno da banka preda korisniku kredita ugovoreni iznos novca. Kako će banka staviti na raspolaganje korisniku kredita određeni iznos novčanih sredstava određuje se ugovorom.

Među strankama nije sporno da su dana 24.03.1998. godine zaključili dva ugovora o kreditu i to jedan dugoročni za obrtna sredstva u visini od 700.000,00 dinara sa rokom otplate tri godine i drugi kratkoročni na iznos od 250.000,00 dinara, a da je aneksima ovih ugovora izvršeno preračunavanje dinarskog iznosa kredita u KM. Takođe, utvrđeno je da su iznosi iz navedenih kredita vraćeni banci kao davaocu kredita tek u postupku prinudnog izvršenja, koji se vodio pred Osnovnim sudom Banjaluka, jer tužilac preuzete obaveze iz navedenih ugovora nije izvršio u roku i na način kako je ugovoreno. U postupku prinudnog izvršenja tužena (banka) se naplatila prodajom sredstava obezbjeđenja, tj. nekretnina na kojima je uz saglasnost tužioca bila uspostavljena hipoteka. U izvršnom postupku, te u postupku naplate iznosa iz navedenih ugovora o kreditima, tužilac nije isticao činjenicu da banka nije izvršila svoju obavezu i da mu nije uplatila na račun odobrena kreditna sredstva. Sve ovo utvrđeno je pravosnažnom presudom suda od 12.03.2012. godine u predmetu broj 57 0 Ps 103040 07 Ps.

Shodno tome, neosnovani su navodi tužioca da je tužena kao banka odnosno organizacija kod koje tužilac ima otvoren transakcijski račun iskoristila svoj položaj i nezakonitim jednostranim postupcima protivno ugovorima preduzela radnje protiv tužioca i njegove imovine samo da bi ostvarila korist za sebe, na način da nije prenijela kreditna sredstva tužiocu na njegov račun, već na svoj račun, a da zatim je pokrenula izvršni postupak i od tužioca naplatila nepostojeći dug.

Tužilac je imao mogućnost da, ukoliko mu nisu data novčana sredstva po ugovorima, odmah po zaključenju ugovora o kreditu pa do momenta pokretanja postupka prinudnog izvršenja, zahtijeva u smislu odredbe člana 262. stav 1. ZOO, izvršenje obaveze od strane tužene i traži uplatu odobrenih novčanih sredstava, ili da u skladu sa odredbom člana 124. ZOO izjavi da raskida ugovore. Tužilac u izvršnom postupku nije prigovarao na odluke suda u tom postupku, nije isticao prigovor neizvršenja pa tako nije osporio osnovanost prijedloga tužene za naplatu potraživanja prinudnim putem, što znači da su stranke postupale u skladu sa odredbom člana 17. i 18. ZOO.

Nije sporno da su potraživanja banke po spornim ugovorima bila obezbjeđena hipotekom i da je prodaja nepokretnosti izvršena na osnovu pravosnažne sudske odluke – izvršne isprave, a ne na osnovu ugovora. Hipoteka na predmetnim nekretninama ustanovljena je na osnovu saglasne izjave ugovornih strana date pred sudom, a osnov za upis hipoteke je izvršna isprava. Stoga je neosnovana tvrdnja tužioca da je tužena nezakonitim postupcima zaključila namjenske ugovore sa tužiocem samo da bi za sebe uzela sredstva obezbjeđena i da mu sredstva po predmetnim ugovorima nisu plasirana, obzirom da je već o tome pravosnažno presuđeno.

Dakle, osnov za upis hipoteke je izvršna isprava – sudska odluka, a to je bio i osnov za pokretanje izvršnog postupka, a ne predmetni ugovori o kreditu. Hipoteka na predmetnim nekretninama ustanovljena je na osnovu saglasne izjave ugovornih strana i vlasnika nepokretnosti date pred sudom i sud je na osnovu takvog saglasnog prijedloga donio rješenje o uspostavljanju hipoteke, pa su neosnovani navodi tužioca da je pogrešno cijenjeno da je izvršni postupak pokrenut na osnovu izvršne isprave.

Prema tome, neosnovani su navodi tužioca da su u izvršnom postupku hipotekom naplaćena potraživanja po drugim kreditima, a ne po predmetnim kreditima, te tvrdnje da mu novčana sredstva nikada nisu uplaćena na žiro račun, posebno što je i u postupku koji je pravosnažno okončan u korist tužene utvrđeno da su predmetnim ugovorima zatvorene obaveze tužioca koje je imao po ranijim ugovorima o kreditima, što znači da su predmetnim kreditima naplaćene ranije obaveze tužioca prema tuženoj, pa tvrdnje tužioca da mu novčana sredstva nisu uplaćena nisu tačne niti dokazane.

Kod utvrđenja da navedeni ugovori o kreditu sadrže sve zakonom propisane uslove iz odredbe člana 1066. ZOO, da su zaključeni u propisanoj formi, da je određen predmet obaveze, uslovi davanja korišćenja i vraćanja kredita, pravilno je utvrđeno da ne postoji ni jedan uslov koji bi predmetne ugovore činio ništavim u smislu odredbe člana 103. ZOO.

Tužilac je takođe tvrdio da aneksi ugovora imaju elemente zelenaških ugovora. Nije sporno da je tužena tužiocu odobrila kredite za obrtna sredstva u dinarima. Zbog konvertovanja dinara u važeću valutu - konvertibilnu marku tužena je sačinila Aneks ugovora o dugoročnom kreditu za obrtna sredstva dana 01.10.1998. godine gdje je izvršen preračun kredita u konvertibilnu marku i iskazala dug na dan 01.10.1998. godine u iznosu od 106.061,00 KM. Takođe, Aneksom ugovora o kreditu od 01.10.1998. godine izvršen je preračun kratkoročnog kredita u konvertibilnu marku, te je stanje kredita iskazano u KM na dan 01.10.1998. godine iznosio 37.880,00 KM. Ove anekse tužilac nije potpisao.

Ovo preračunavanje tužena je bila dužna izvršiti u skladu sa odredbama Zakona o Centralnoj banci BiH, gdje je konvertibilna marka uvedena kao zvanična valuta u BiH, a službeni devizni kurs za ovu valutu je 1,00 KM za 1,00 DM (član 32. Zakona), pa kod činjenice da su predmetni aneksi sačinjeni u skladu sa odredbama navedenog zakona, nižestepeni sudovi pravilno zaključuju da ovi aneksi nisu ništavi.

Tužilac je pravno lice i od njegove volje je zavisilo sa kojom bankom će zaključiti ugovore o kreditu. On nije dokazao da je tužena iskoristila stanje nužde ili teško materijalno stanje tužioca, odnosno njegovo nedovoljno iskustvo, lakomislenost ili zavisnost, pa se neosnovano poziva na odredbu člana 141. ZOO smatrajući da su ništavi aneksi ugovora i da imaju elemente zelenaškog ugovora.

Tužilac je tražio utvrđenje ništavosti Ugovora o oročenom novčanom depozitu koji je sačinjen dana 03.05.2000. godine, u kojem je između ostalog navedeno sljedeće: da će na osnovu Odluke o prenosu akcionarskog kapitala na oročeni depozit od 25.02.2000. godine, deponent (tužilac) oročiti iznos od 62.700,00 KM; da su banka i deponent saglasni da se iznos oroči na neodređeno vrijeme odnosno do prve emisije poslije privatizacije banke koji iznos će deponent koristiti za uplatu akcija u prvoj emisiji akcija tužene poslije privatizacije banke.

Prvostepeni sud je utvrdio da je tužena navedeni ugovor ponudila tužiocu na zaključenje jer sredstva tužioca koja su bila predviđena za dokapitalizaciju tužene nisu se mogla iskoristiti za dokapitalizaciju obzirom da taj proces nije bio u skladu sa tada važećim propisima. O tome je tužilac obavješten pismenim putem dana 28.01.2000. godine i sa obavještenjem tužene se usaglasio svojom obavijesti od 25.02.2000. godine.

Nije sporno da tužilac nije potpisao ovaj ugovor i da je tužena izvršila prebijanje tog potraživanja sa svojim potraživanjem. Pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da ugovor o oročenom depozitu nije ni nastao, jer ga nije potpisala druga strana (tužilac), pa se utvrđenje njegove ništavosti ne može ni tražiti.

Tužilac je postavio i zahtjev da se utvrdi da je vlasnik 66.752 akcije kod tužene, navodeći da je bio vlasnik akcija emitenta K.b. a.d., ali da ga tužena nije prijavila kao vlasnika predmetnih akcija Centralnom registru hartija od vrijednosti, zbog čega je on i pretrpio štetu koju traži ovom tužbom.

Vlasništvo na akcijama stiče se samo na način kako je propisano Zakonom o hartijama od vrijednosti ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 4/02 – prečišćeni tekst). Prema odredbi člana 2. stav 3. Zakona o hartijama od vrijednosti, vlasnik hartije od vrijednosti (akcije, obveznice...) je pravno ili fizičko lice koje ima vlasništvo na hartiji od vrijednosti po osnovu vlasničkog prava (vlasnik) ili po osnovu ugovora (nominirani vlasnik). Odredbom člana 6. istog zakona je propisano da se hartije od vrijednosti moraju registrovati u Centralnom registru hartija od vrijednosti, dok je članom 7. tog zakona propisano da imaoći hartija od vrijednosti moraju imati račun kod Centralnog registra koji imaoćima hartija izdaje odgovarajuće isprave. Prava i obaveze iz hartija od vrijednosti se stiču i prenose upisom na račun kod Centralnog registra (član 8. označenog zakona). Članom 30. stav 1. istog zakona je propisano da ovlašteni učesnici na tržištu hartija od vrijednosti su pravna i fizička lica koja posjeduju posebno ovlaštenje za poslovanje hartijama od vrijednosti – tj. dozvolu za rad koja je izdata od Komisije za hartije od vrijednosti.

U ranijoj parnici je utvrđeno da je tužilac u decembru mjesecu 1998. godine na račun tužene uplatio određena sredstva, (koja su u 1999. godini iznosila 62.700,00 KM), ali taj iznos nije prihvaćen za dokapitalizaciju tužene, odnosno drugu emisiju akcija pravnog prednika tužene od 24.04.1998. godine, pa je uz saglasnost tužioca tužena iznos od 62.700,00 KM prenijela na oročeni depozit do prve emisije nakon privatizacije. Dalje je utvrđeno da je na dan 30.06.1998. godine tužilac kod tužene posjedovao 16.171 akciju, ali da sporne akcije nakon 30.06.1998. godine nisu stečene na način kako je propisano navedenim odredbama Zakona o hartijama od vrijednosti, te odredbama Zakona o Centralnom registru hartija od vrijednosti, pa da tužilac ne može ni steći pravo vlasništva nad njima niti prava iz hartija od vrijednosti. Pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da samo u situaciji da je u skladu sa Zakonom o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u bankama ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 24/98, 5/99, 18/99 i 70/01) i Zakonom o privatizaciji državnog kapitala u bankama ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 24/98 do 70/01), tužilac dokazao da je na dan privatizacije banke posjedovao kapital u banci, da taj kapital predstavlja njegov akcijski kapital, da je kao vlasnik upisan u Centralnom registru hartija od vrijednosti, te da ga je tužena nezakonitim postupanjem onemogućila u ostvarivanju njegovih prava kao vlasnika kapitala, samo u tom slučaju bi „po osnovu nezakonito prisvojenog akcijskog kapitala“ imao osnov za naknadu štete. Međutim, tužilac nije dokazao da je stekao akcije u smislu navedenih zakonskih propisa, niti je dokazao da je vlasnik 66.752 akcije tužene.

Tačno je da tužilac u ovoj parnici prvi put postavlja zahtjev da se utvrdi da je vlasnik 66.752 akcije tužene. Međutim, u parnici broj Ps 103040 07 Ps, o tom zahtjevu odlučeno je kao o prethodnom pitanju od koga je zavisila odluka o zahtjevu tužioca za naknadu štete po osnovu oduzetih 66.752 akcija odnosno po osnovu prisvojenog akcijskog kapitala, te je zaključeno da tužilac nije bio vlasnik tih akcija. Zbog toga je u ovoj parnici pravilno odbijen ovaj tužbeni zahtjev u pogledu koga su nižestepeni sudovi dali valjano obrazloženje koje prihvata i ovaj sud i koje se revizijom ne dovodi u pitanje.

Pravilno je utvrđenje nižestepenih sudova da je Izvod otvorenih stavki čiju ništavost tužilac traži jednostrani akt i računovodstvena radnja tužene, a ne ugovor čija se ništavost cijeni u smislu odredbe člana 103. ZOO. Činjenica da tužilac kao dužnik nije potpisao izvod otvorenih stavki, znači da nije potvrdio saglasnost sa stanjem iz izvoda, a ne da je taj Izvod ništav.

Nisu osnovani prigovori tužioca o povredama odredaba parničnog postupka koje vidi u tome što su u donošenju pobijane presude učestvovala sudije G.B. koji je bio i član vijeća u predmetu 57 0 Ps 103040 11 Pž, te sudija S.B. i R.M. U smislu odredbe člana 357. ZPP ne postoje razlozi za isključenje ovih sudija.

Odredba člana 357. stav 1. tačka 5) ZPP odnosi se na isključenje sudije koji je učestvovao u donošenju odluke koja se pobija, što znači da isti sudija ne može učestvovati u donošenju odluke po pravnom lijeku ukoliko je učestvovao u donošenju odluke koja se pobija, odnosno na učešće istog sudije u donošenju odluke u prvostepenom i drugostepenom postupku u istoj pravnoj stvari, a ne samo u drugostepenom postupku.

Kako navedene sudije nisu učestvovala u donošenju prvostepene odluke, već u donošenju drugostepene odluke, nema povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. stav 2. tačka 1) ZPP.

Pored toga, tužilac nije ni u postupku po žalbi isticao prigovore da sumnja u njihovu nepristrasnost niti je tražio njihovo izuzeće.

Prema izloženom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje u reviziji, a ni onih na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, zbog čega je primjenom odredbe člana 248. ZPP revizija odbijena.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.535,65 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tužene u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić